

RTÜK'ten Abiye Kuzu'ya: Doğru konuş!

Türkiye / 12/08/2010

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Türk Malı adlı dizide, Abiye ve Erman Kuzu karakterlerinin kullandığı 81 bozuk Türkçe kelime nedeniyle Show TV'den savunma istedi.

ANKARA/İSTANBUL - Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Türk Malı adlı dizide, Abiye ve Erman Kuzu karakterlerinin kullandığı 'bozuk Türkçe' nedeniyle Show TV'den savunma istedi. Erman Kuzu ve Abiye Kuzu'nun değiştirerek söylediği Türkçe kelimelerin tek tek listesini çıkaran RTÜK uzmanları, sadece iki bölümde toplam 81 ifadenin yanlış kullanıldığını 'belirledi'. RTÜK Show TV'nin 15 gün içerisinde vereceği savunmayı yeterli bulmazsa, 'Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması'na ilişkin yayın ilkesinin (4/z) ihlali nedeniyle, 'program durdurma' cezası verebilecek.

Şikâyet gelince...

Kuzu ailesinin iki dizide sarf ettiği 81 'yanlış'ı tek tek listeleyen RTÜK uzmanları, kelime, deyim, özlü söz, özel isim, unvan, yer ismi, terim ve yabancı kelimelerden ve 'doğru'larından oluşan mini bir 'Kuzu sözlük' de oluşturdu.

RTÜK uzmanları tarafından hazırlanan raporda ise özetle şu görüş savunuldu:

'Dizide birçok kelime, deyim, özlü söz, özel isim, unvan, yer ismi, terim ile dilimize yabancı dillerden giren sözcükler yanlış kullanılıyor. Diyaloglarda çok fazla argo kelime yer alıyor. Bu nedenle dizi çocuklara ve gençlere kötü örnek oluyor. Diziyle ilgili 444 1 178 RTÜK İletişim

Merkezi'ne şikâyetler geliyor. Şikâyette bulunan ebeveynlerin, dizide yanlış kullanılan kelimeleri ve argo sözcükleri çocuklarına açıklamakta güçlük çektiklerini, çocukların dizideki karakterlere özenip bu sözcükleri sürekli kullandıklarını ve bu sözcüklerin adeta çocukların dillerine yapıştığını söylüyor. Televizyon insanları birçok açıdan etkiliyor ve toplumsal yaşamı şekillendirmede önemli bir rol oynuyor. Televizyonda argo ve yanlış dil kullanımının ilkokul çağındaki çocuklar ve gençler üzerinde olumsuz etkisi olacaktır.

Hiç kimse heves etmesin!

RTÜK'ün raporunda Türk Malı dizisiyle ilgili olarak Dil Derneği Yönetim Kurulu tarafından yapılan bir açıklamaya da atıfta bulunuldu:

“Hiç kimsenin dili bozarak, toplumsal değerleri göz ardı ederek gülmece yapma hevesi olmamalıdır. Gülmece sanılan kimi diziler, büyük gülmece ustalarımızı incitecek kadar düzeyi düşürmektedir. Televizyon, günümüzün en etkin, en etkileyici iletişim araçlarından biridir. Özellikle bizimki gibi eğitim düzeyi ve dil bilinci yaralı bir ülkenin televizyon yöneticileri, dizi yapımcıları ve yazarları, bu etkili aracı kullanırken çok duyarlı olmak zorundadır.”

Boy Frenk deme ‘boy friend’ de...

RTÜK uzmanlarının hazırladığı ‘Kuzu sözlüğü’nden inciler:

Aritmatik: Aritmetik

Aşortman: Eşofman

Bu kadan: Bu kadar

Cöle: Jöle

Derişiklik: Değişiklik

Ezelfektan: Dezenfektan

Guzu: Kuzu

Hakketten: Hakikaten

İvet: Evet

Kopek: Köpek

Laylon: Naylon

Lehavilite: Rehabilitate

Liften: Lütfen

Mikemmel: Mükemmel

Ne kadan: Ne kadar

Ötüd odası: Etüd odası

Ruhsal burhan: Ruhsal buhran

Tebrik koyuyorum: Tebrik ediyorum

Tezcüraat: Tezahürat

Tijene: Hijyen

Tikkat: Dikkat

Tonurcuk: Tomurcuk

Yiter: Yeter

Yürüşen merdiven: Yürüyen merdiven

Zaman hışımı: Zaman aşımı

Şah mart oldu: Şah mat oldu

Uzun lafın sopası: Uzun lafın kısası

Ağaç yaşken emilir: Ağaç yaşken eğilir

Ödüm cörtledi: Ödüm koptu

Ayağını organına göre uzat: Ayağını yorganına göre uzatmak

Komşu komşunun gülüne muhtaçtır: Komşu komşunun külüne muhtaçtır

Misafir girmeyen eve doktor girer: Güneş girmeyen eve doktor girer

Temizlik İran'dan gelir: Temizlik imandan gelir

İstemek başarmanın karısıdır: İstemek başarmanın yarısıdır

Kitap en iyi tosttur: Kitap en iyi dosttur

Laf olsun torba kopsun: Laf olsun torba dolsun

Yalancının mumu yansıyana kadar yanar: Yalancının mumu yatsıya kadar yanar

Her koyun kendi bacanağıylan basılır: Her koyun kendi bacağından asılır

Saval: Seval

Gokan: Gökhan

Hollanda'nın başkenti Paris: Amsterdam

Logaritma: Logaritma

Aynobik: Aerobik

Esperesko: Espresso

Aykut testi: IQ testi

Boy Frenk: Boy friend

‘Dil bir kilo domates değil ki böyle bozulsun’

Radikal’in konuyla ilgili görüşlerini sorduğu dilbilimi ve çocuk gelişimi uzmanlarının RTÜK’ün uygulamasına itirazı var: Dili sanatsal biçimde bozmak diye bir şey vardır... Devletin sopasıyla dil düzeltilemez... Çocukların dili yanlış öğrenmesini istemiyorsanız, bu konuda yapılacak pratik önlemler alınabilir...

Çocuklar mizahı anlar

Pedagog Dr. Melda Alantar: Elbette ki dizilerdeki bu tarz konuşmalar çocuğun dil gelişimini olumsuz etkileyebilir. Ama burada çocuğun yaşı da önemli. 12-13 yaştaki ve ileri yaştaki çocuklar tabii ki orada bir mizah yapıldığını bilir. Okul öncesi çocukları ve ergenlik dönemine kadar olan gruptaki çocuklar etkilenebilir. Burada görev yapımcılar ve ailelere düşüyor. Aileler RTÜK’ün program başında yaş gruplarına yönelik uyarılarına göre davranabilir. Dizi daha çok kesim tarafından izlenilmek istiyorsa, dizi yayınlanırken, deyimlerin ve kelimelerin doğrusu alt yazı olarak geçebilir ya da dizi biterken kelime ve deyimlerin doğrusu yayınlanır.

Kahvehane bilgisi-tahammülü

Yazar Necmiye Alpay: Dili sanatsal şekilde bozmak diye bir şey vardır. Dilin sanatsal amaçla kullanımını meşrudur. Bunun için kimseye kınama yöneltilemez. Diziyi izlemedim. Fakat dil bir kilo domates değildir ki sıcaktan vesaire bozulsun. Tersine bu tür kullanımlar son derece yaratıcı da olup mizah eserine dönüşebilir. Mizah eserleri bazen bu şekilde oluşturulur. Dolayısıyla RTÜK burada dilbilime de aykırı bir şey yapıyor. Olayın ana ilkesi budur. Dilin sanatsal olarak kullanılması bozulması anlamına gelmez.

Dil denilince neden bazı programlar sadece akla geliyor, çok sayıda eserler var. Edebiyat var. Tüm bunlar akla gelmiyor sadece dille oynanan yayınlar geliyor. İnsanlar çocuklar bundan etkilenir. Ancak çocuklar bir şeyin mizah olduğunu yetişkinlerden daha çok ayırt edebilir. RTÜK’te dilbilimiyle ilgilenmeyen insanlar kahvehane bilgisiyle hareket ediyor. Tüm bu anlattıklarım konusunda bilgileri olsa tahammülleri de olması gerekir. Yeterince profesyonel hareket etmiyor.

Dil polisliğine gerek yok

Yazar-Dilbilimci Sevan Nişanyan: Böyle şeyler bana çok gülünç, zavalılıca geliyor. Devlete ait bir teşkilâtın böyle bir görevi üstüne alması, dil polisliğine soyunması absürd bir davranış. Bir sivil toplum örgütü tepki verse belki anlaşılabilir. Toplumdaki bazı insanların dilin nasıl kullanılacağına dair tercihleri, fikirleri olabilir. Ancak devletin bunu polis sopasıyla yapması çağdışı kalmış bir uygulama. Böyle kullanımlar ağızımızı fiziksel olarak nasıl zararı dokunursa dilimize de o şekilde bir zararı olabilir. Böyle bir varsayımı yapmak cehaletin ileri düzeyi. Bir moda çıkar, ‘gak’ yerine ‘guk’ denir. İnsanlar bunu taklit eder. Dil değişebilir. Dilin bozulması ne demek? Dil Allah’tan gelen bir kutsal bir şey değildir. Dilin bozulduğuna ilişkin fikir beyan edenler ortalama 70 yaşın üzerindeki insanlardır. Dil polisliğine soyunanlara da ‘Bu yaşlılar ne zaman emekli olacak da kurtulacağız?’ diye bakmak gerekir.